

فصلنامه تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل

سال دوازدهم، شماره چهل و ششم، زمستان ۱۳۹۸

صفحات: ۳۰۷-۳۲۶

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۹/۱۱؛ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۳۹۸/۱۱/۲۴

جرایم مورد تأکید اف.ای.تی.اف و روش‌های ارتکاب این جرائم از طریق نظام بانکی سیدمحمد حسینی احمدفداله^۱، ابوالفضل جعفر قلی خانی^{۲*}، طیبه بلوردی^۳

چکیده

مقاله حاضر به بررسی جرائم مورد تأکید اف.ای.تی.اف و روش‌های انجام این جرائم پرداخته است. بحث اف.ای.تی.اف و کارکرد آن یکی از موضوعات اساسی و مهمی است که اخیراً در خصوص پیوستن یا نپیوستن ایران با آن دیدگاه‌های مختلفی مطرح شده است. همین امر بیش از هر چیز شناخت اف.ای.تی.اف را به یک ضرورت مبدل ساخته است. سؤال اساسی که در این خصوص مطرح و مورد بررسی قرار این است که جرائم مورد تأکید اف.ای.تی.اف چیست و عوامل آن‌ها چگونه به ارتکاب این جرائم دست می‌زنند؟ تحقیق حاضر توصیفی تحلیلی بوده و با استفاده از روش کتابخانه‌ای به بررسی سؤال مورد اشاره پرداخته است. یافته‌های تحقیق بیانگر این امر است که پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم مهم‌ترین جرائم مورد تأکید در اف.ای.تی.اف است. همچنین عوامل تأمین مالی تروریسم و پول‌شویی برای ارتکاب این جرائم عموماً از شبکه‌های بانکی و با استفاده از حساب‌های وابستگان، حساب‌های دسته‌جمعی، حساب‌های انتقالی واسط و حساب‌های غیرفعال، حواله‌های بانکی و ترتیبات وثیقه وام، استفاده از ابزارهای بانکی، گشایش اعتبارات اسنادی، ضمانت‌نامه‌های بانکی، ضمانت‌نامه پیش‌پرداخت، افتتاح حساب با استفاده از اینترنت، بدون ارائه هویت مشتری، استفاده از فناوری رمزنگاری و امضای دیجیتال، استفاده از عاملین پول‌شویی، قمار اینترنتی، کارت‌های از پیش پرداخت‌شده، حراج‌های پیوسته برای اهداف خود استفاده می‌کنند و هدف اف.ای.تی.اف مقابله با چنین اقداماتی است.

واژگان کلیدی: پول‌شویی، تأمین مالی تروریسم، اف.ای.تی.اف، نظام بانکی.

* دانشجوی دکتری حقوق عمومی، گروه حقوق، واحد سیرجان، دانشگاه آزاد اسلامی، سیرجان، ایران.

** استادیار گروه حقوق، واحد بافت، دانشگاه آزاد اسلامی، بافت، ایران. (نویسنده مسئول)

Jafarghlikhani@yahoo.com

*** استادیار گروه حقوق، واحد سیرجان، دانشگاه آزاد اسلامی، سیرجان، ایران.

۱- مقدمه

اف.ای.تی.اف^۴ یک نهاد مالی بین‌المللی است که از سال ۱۹۸۹ به ابتکار و زیر نظر گروه G7 (متشکل از کشورهای آمریکا، انگلیس، آلمان، ایتالیا، فرانسه، ژاپن و کانادا) ایجاد شد. مأموریت این گروه مقابله با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم در نظام مالی جهانی است. گروه هفت کشور صنعتی در پاسخ به نگرانی‌های موجود در زمینه پول‌شویی، اف.ای.تی.اف را تشکیل دادند. سران جی ۷ در بیانیه خود ضرورت تشکیل چنین نهادی برای یکسان کردن مقررات بانکی و مبارزه با پول‌شویی را بیان کردند. مقررات مبارزه با پول‌شویی شامل قوانینی است که اشخاص و شرکت‌ها را موظف می‌کند در مورد نحوه کسب درآمدها به دولت‌ها توضیح دهند، از این راه، پول‌هایی که از راه‌های نامشروع، مانند قاچاق، رشوه و تخلف‌های مالی به دست آمده است، برای ورود به بازارهای مالی با دشواری بیشتری روبه‌رو می‌شود و سلامت نظام مالی و اقتصادی قابل تضمین‌تر خواهد بود. (عباسی، ۱۳۸۶: ۱۵۱)

کارشناسان اف.ای.تی.اف بر اساس گزارش‌های رسمی کشورهای مختلف، از جمله در مورد شفافیت مالی، قوانین مالیاتی و مانند آن، نظرات مشورتی خودشان را در مورد میزان ریسک سرمایه‌گذاری در آن کشورها اعلام می‌کنند که مورد استناد سرمایه‌گذاران بین‌المللی قرار می‌گیرد. فعالیت این گروه نامحدود نبوده و فعالیت این گروه در یک بازه زمانی مشخص است و برای تمدید آن نیاز به تصمیم ویژه وزرای کشورهای عضو دارد. برای دوره فعلی که از ۲۰۱۲ شروع شده است، تصمیم گرفته شده تا سال ۲۰۲۰ فعالیت‌های این گروه ادامه یابد. (میرزاوند، ۱۳۸۲: ۱۴۸)

واکنش اف.ای.تی.اف به حملات تروریستی که در ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ واقع شد، خیلی سریع بود به این ترتیب که در تاریخ ۲۹ و ۳۰ اکتبر ۲۰۰۱، جلسه عمومی فوق‌العاده گروه در واشنگتن تشکیل و تصمیم گرفته شد تا اختیارات گروه از مبارزه با پول‌شویی فراتر رفته و تأمین مالی تروریسم را نیز شامل گردد. در همان جلسات بود که متن توصیه‌های ویژه هشتگانه مبارزه با تأمین مالی تروریسم مورد تصویب قرار گرفت. گروه از اعضای خود خواست تا اولین گزارش خود در مورد اجرای توصیه‌های ویژه هشتگانه را تا اول مه ۲۰۰۲ ارائه نمایند. سپس همین درخواست از بقیه کشورهای

^۴ - Financial Action Task Force – FATF

جرایم مورد تأکید اف.ای.تی.اف و روش‌های ارتکاب این جرائم از طریق نظام بانکی.....۳۰۹

غیرعضو نیز به عمل آمد. (FATF Secretariat, 2002) بر اساس آنچه گفته شد، مسئله تحقیق حاضر این است که توصیه‌های چهل‌ونه‌گانه اف.ای.تی.اف بر چه جرائم اقتصادی متمرکز است و روش‌های ارتکاب این جرائم چگونه است؟ در همین راستا ابتدا جرائم مورد تأکید اف.ای.تی.اف و در ادامه روش‌های ارتکاب این جرائم تبیین و تحلیل می‌شود.

۲- جرائم مورد تأکید اف.ای.تی.اف

پس از اجماع بر این که مؤسسات مالی وسیله اصلی پول‌شویی هستند، در نشست رؤسای کشورهای گروه هفت در سال ۱۹۸۹ در پاریس، تصمیم گرفته شد تا اف.ای.تی.اف ایجاد و راه‌های سوءاستفاده از مؤسسات مالی مسدود گردد. اولین مجموعه از توصیه‌های اف.ای.تی.اف (توصیه‌های چهل‌گانه) در سال ۱۹۹۰ در مورد مبارزه با پول‌شویی صادر و در سال‌های ۱۹۹۶ و ۲۰۰۳ مورد اصلاح قرار گرفت.

واکنش اف.ای.تی.اف به حملات تروریستی که در ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ واقع شد، خیلی سریع بود به این ترتیب که در تاریخ ۲۹ و ۳۰ اکتبر ۲۰۰۱، جلسه عمومی فوق‌العاده گروه در واشنگتن تشکیل و تصمیم گرفته شد تا اختیارات گروه از مبارزه با پول‌شویی فراتر رفته و تأمین مالی تروریسم را نیز شامل گردد. در همان جلسات بود که متن توصیه‌های ویژه هشتگانه مبارزه با تأمین مالی تروریسم مورد تصویب قرار گرفت. گروه از اعضای خود خواست تا اولین گزارش خود در مورد اجرای توصیه‌های ویژه هشتگانه را تا اول مه ۲۰۰۲ ارائه نمایند. سپس همین درخواست از بقیه کشورهای غیرعضو نیز به عمل آمد. (FATF Secretariat, 2002, [http://www.fatf-\(gafi.org/TerFinance_en.htm](http://www.fatf-(gafi.org/TerFinance_en.htm))

در سپتامبر سال ۲۰۰۲، اف.ای.تی.اف اعلام نمود که بیش از ۱۲۰ کشور به درخواست گروه مبنی بر گزارش‌دهی پاسخ داده‌اند. با توجه به تحولات اخیر، توصیه‌های چهل‌گانه به گونه‌ای مورد تجدیدنظر قرار گرفت تا علاوه بر پول‌شویی، موضوع تأمین مالی تروریسم را نیز شامل شود و با ادغام توصیه‌های چهل‌گانه و توصیه‌های ویژه هشتگانه، می‌توان گفت مقررات جامعی در مورد مبارزه با تأمین مالی تروریسم ایجاد شده است. به‌طور خلاصه، در مورد توصیه‌های ویژه هشتگانه می‌توان گفت پنج توصیه اول متضمن مقرراتی مشابه با «کنوانسیون» و قطعنامه ۱۳۷۳ شورای امنیت است ولی سه توصیه آخر سه موضوع جدید را مطرح می‌سازند.

۳۱۰. تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دوازدهم، شماره چهل و ششم، زمستان ۱۳۹۸

پس از اجماع بر این که مؤسسات مالی وسیله اصلی پول‌شویی هستند، در نشست رؤسای کشورهای گروه هفت در سال ۱۹۸۹ در پاریس، تصمیم گرفته شد تا اف.ای.تی.اف.ایجاد و راه‌های سوءاستفاده از مؤسسات مالی مسدود گردد. تا ۳۰ آوریل ۲۰۰۳، ۳۱ کشور و سازمان بین‌المللی به عضویت گروه درآمده‌اند.^۵ اولین مجموعه از توصیه‌های اف.ای.تی.اف. (توصیه‌های هشت‌گانه) در سال ۱۹۹۰ در مورد مبارزه با پول‌شویی صادر و در سال‌های ۱۹۹۶ و ۲۰۰۳ مورد اصلاح قرار گرفت. براین اساس توصیه‌ها به توصیه‌های چهل‌گانه ارتقا یافت.

این گروه، یادداشت‌های تفسیری خود را نیز در مورد توضیح برخی از توصیه‌ها صادر نمود.

اعضای گروه توافق نموده‌اند تا با ارائه گزارش‌هایی از وضعیت انطباق مقررات خود با توصیه‌های فوق، مبادرت به ارزیابی عملکرد خود نمایند و نتیجه این ارزیابی‌ها نیز جهت گروهی از کارشناسان منتخب کشورهای عضو گروه ارسال گردد. اعضایی که مطابق توصیه‌های گروه عمل ننموده باشند، به‌طور تدریجی با ضمانت اجرایی مواجه می‌شوند که دامنه آن از تکلیف به ارائه پاسخ به سایر اعضا در جلسه عمومی شروع و تا تعلیق عضویت ادامه می‌یابد.

اف.ای.تی.اف. در نتیجه توافق بین کشورهای صنعتی ایجاد شد تا با هماهنگی و ایجاد ترتیباتی قراردادی بین اعضا، هرگونه نقل و انتقال وجوه تحت کنترل قرار گیرد و این اطمینان حاصل شود که تنها وجوهی به کشورهای عضو منتقل و یا از آن خارج می‌شوند که مبدأ و مقصد آن‌ها کشورهایی‌اند که توصیه‌های گروه را اجرا می‌کنند و سیستم حقوقی خود را با آن منطبق می‌سازند. بنابراین اگر کشوری مقررات داخلی خود را با توصیه‌های گروه منطبق ننماید یا به پرسشنامه‌های گروه پاسخ ندهد، چنین تلقی می‌شود که کشور مزبور مشکوک و مظنون به محلی برای پول‌شویی یا تأمین مالی تروریسم است، اعم از این که عضو گروه باشد (پس از تعلیق عضویت) یا خیر، در نتیجه سایر اعضای گروه ممکن است روابط مالی و بانکی خود را با آن کشور قطع کنند. به عبارتی، علیرغم این که توصیه‌های مزبور ظاهراً از پشتوانه و ضمانت اجرای قوی مشابه قطعنامه‌های شورای امنیت برخوردار نیست ولی با توجه به عضویت می‌سازند کشورهای صنعتی در گروه و نوع ارزش‌های آن‌ها، می‌توان حدس زد ابعاد اقتصادی و

^۵ - فهرست اعضا و ناظران گروه اقدام مالی در نشانی زیر قابل دسترسی است

http://www.fatf-gafi.org/Members_en.htm

جرائم مورد تأکید اف.ای.تی.اف و روش‌های ارتکاب این جرائم از طریق نظام بانکی.....۳۱۱

حقوقی قطع روابط مالی و کارگزاری بانک‌های کشورهای عضو گروه، تا چه میزان است و چه اندازه اهمیت دارد. واکنش اف.ای.تی.اف به حملات تروریستی که در ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ واقع شد، خیلی سریع بود به این ترتیب که در تاریخ ۲۹ و ۳۰ اکتبر ۲۰۰۱، جلسه عمومی فوق‌العاده گروه در واشنگتن تشکیل و تصمیم گرفته شد تا اختیارات گروه از مبارزه با پول‌شویی فراتر رفته و تأمین مالی تروریسم را نیز شامل گردد. در همان جلسات بود که متن توصیه‌های ویژه هشتگانه مبارزه با تأمین مالی تروریسم مورد تصویب قرار گرفت. گروه از اعضای خود خواست تا اولین گزارش خود در مورد اجرای توصیه‌های ویژه هشتگانه را تا اول مه ۲۰۰۲ ارائه نمایند. سپس همین درخواست از بقیه کشورهای غیرعضو نیز به عمل آمد. (FATF Secretariat, (2002, http://www.fatf-gafi.org/TerFinance_en.htm

در سپتامبر سال ۲۰۰۲، اف.ای.تی.اف اعلام نمود که بیش از ۱۲۰ کشور به درخواست گروه مبنی بر گزارش‌دهی پاسخ داده‌اند. با توجه به تحولات اخیر، توصیه‌های چهل‌گانه به گونه‌ای مورد تجدیدنظر قرار گرفت تا علاوه بر پول‌شویی، موضوع تأمین مالی تروریسم را نیز شامل شود و با ادغام توصیه‌های چهل‌گانه و توصیه‌های ویژه هشتگانه، می‌توان گفت مقررات جامعی در مورد مبارزه با تأمین مالی تروریسم ایجاد شده است. به‌طور خلاصه، در مورد توصیه‌های ویژه هشتگانه می‌توان گفت پنج توصیه اول متضمن مقرراتی مشابه با «کنوانسیون» و قطعنامه ۱۳۷۳ شورای امنیت است ولی سه توصیه آخر سه موضوع جدید را مطرح می‌سازند. در این مبحث تلاش شده است به مهم‌ترین جرائم توصیه‌های گروه مالی اقدام پرداخته شود. پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم مهم‌ترین جرائمی هستند که در گروه مالی اقدام مورد توجه قرار گرفته است.

۲-۱- مبارزه با پول‌شویی^۶ و مبارزه با تأمین مالی تروریسم^۷

کشورها باید ریسک‌هایی را که در ارتباط با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم با آن‌ها مواجه هستند، شناسایی، ارزیابی و بررسی نمایند و اقداماتی مانند تعیین یک مرجع یا سازوکار مناسب برای هماهنگ کردن فعالیت‌های مربوط به ارزیابی ریسک انجام دهند و نیز به منظور حصول اطمینان از کاهش مؤثر ریسک‌های موجود، منابع لازم

^۶ - Anti-Money Laundering (AML).

^۷ - Combating Financing Terrorism (CFT).

۳۱۲. تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دوازدهم، شماره چهل و ششم، زمستان ۱۳۹۸

را به کار گیرند. بر اساس اینگونه ارزیابی‌ها، کشورها باید با بکارگیری رویکرد مبتنی بر ریسک، اطمینان پیدا کنند اقداماتی را که برای جلوگیری از پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم یا کاهش میزان وقوع این جرائم انجام می‌دهند با ریسک‌های شناسایی شده، تناسب داشته باشند. رویکرد مزبور باید مبنای اصلی تخصیص مؤثر منابع برای نظام مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم و اجرای تدابیر ریسک محور مبتنی بر توصیه‌های گروه ویژه باشد. در مواردی که کشورها ریسک‌های بیش‌تری را شناسایی می‌کنند باید مطمئن شوند که در نظام مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم آن‌ها، به حد کافی این‌گونه ریسک‌ها مورد توجه قرار گرفته است. کشورها در مواردی که ریسک‌های کمتری را شناسایی می‌کنند، می‌توانند در ارتباط با برخی از توصیه‌های گروه ویژه، اتخاذ تدابیری ساده‌تر را تحت شرایطی خاص مجاز شمرند.

کشورها باید مؤسسات مالی و نیز مشاغل و حرفه‌های غیرمالی معین^۸ را ملزم کنند ریسک‌های خود در ارتباط با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم را شناسایی و ارزیابی کرده و برای کاهش آن‌ها، اقدامات مؤثری انجام دهند.

مطابق توصیه شماره ۲ کشورها باید با آگاهی از ریسک‌های شناسایی شده، سیاست‌های ملی خود در زمینه مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم را تدوین کنند. این سیاست‌ها باید به‌طور منظم، بازنگری شوند و نیز کشورها باید برای اجرای آن‌ها، مرجعی را تعیین کرده و یا از یک سازوکار برای هماهنگی یا سازوکار مناسب دیگری در این زمینه برخوردار باشند.

کشورها باید اطمینان یابند که سیاست‌گذاران، واحد اطلاعات مالی^۹، مراجع اعمال قانون، ناظران و سایر مراجع ذیصلاح مرتبط، در تمامی سطوح سیاست‌گذاری و عملیاتی، دارای سازوکارهای مؤثر و مناسبی هستند که آن‌ها را قادر می‌سازد در زمینه تدوین و اجرای سیاست‌ها و اقدامات ضد پول‌شویی، تأمین مالی تروریسم و تأمین مالی اشاعه سلاح‌های کشتار جمعی، در سطح ملی با یکدیگر همکاری داشته و در صورت نیاز، هماهنگ با یکدیگر عمل کنند.

^۸-Designated Non-Financial Businesses and Professions(DNFBPs).

^۹-Financial Intelligence Unit(FIU).

جرایم مورد تأکید اف.ای.تی.اف و روش‌های ارتکاب این جرائم از طریق نظام بانکی.....۳۱۳

۲-۱-۱- مبارزه با پول‌شویی

بر اساس توصیه شماره ۳ کشورها باید بر مبنای کنوانسیون‌های وین^{۱۰} و پالمو^{۱۱}، پول‌شویی را جرم انگاری کنند. کشورها باید جرم پول‌شویی را به همه جرائم شدید تسری دهند با این هدف که دامنه وسیع‌تری از جرائم منشأ^{۱۲} را در بر گیرد. مطابق توصیه شماره ۴ کشورها باید اقداماتی مانند آنچه در کنوانسیون‌های «وین»، «پالمو» و «تأمین مالی تروریسم» مقرر شده است از جمله، اقداماتی در زمینه قانون‌گذاری انجام دهند تا به‌موجب آن، مقامات ذیصلاح آن کشورها بتوانند بدون تضییع حقوق اشخاص ثالث دارای حسن نیت^{۱۳}، اموال و درآمدهای زیر را مسدود، توقیف و مصادره کنند:

الف. اموال تطهیر شده (از طریق پول‌شویی)؛

ب. عواید حاصل از پول‌شویی و یا جرائم منشأ و امکاناتی که در ارتکاب این جرائم استفاده می‌شوند و یا قصد چنین استفاده‌ای از آنها وجود دارد؛

پ. اموالی که حاصل تأمین مالی تروریسم، اقدامات تروریستی یا سازمان‌های تروریستی هستند یا در ارتکاب این جرائم مورد استفاده قرار می‌گیرند و یا قصد استفاده یا تخصیص آنها برای انجام چنین جرائمی وجود دارد؛

ت. اموال دارای ارزش معادل^{۱۴}.

اقدامات کشورها باید دربردارنده اختیار انجام امور زیر باشد:

الف. شناسایی، ردیابی و ارزش‌گذاری اموال مشمول مصادره؛

ب. اقدامات موقت^{۱۵} مانند مسدود کردن^{۱۶} و توقیف^{۱۷} اموال برای جلوگیری از هرگونه معامله، انتقال و یا واگذاری این‌گونه اموال؛

¹⁰ - United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988 (the Vienna Convention)

¹¹ - United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 2000 (the Palermo Convention)

¹² - Predicate Offences.

¹³ - bona fide third parties

¹⁴ - Property of Corresponding Value

¹⁵ - Provisional Measures

¹⁶ - Freeze

¹⁷ - Seize

۳۱۴. تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دوازدهم، شماره چهل و ششم، زمستان ۱۳۹۸

پ. برداشتن گام‌هایی برای جلوگیری از فعالیت‌هایی که توانایی کشور برای مسدود کردن یا توقیف و یا بازپس‌گیری اموال مشمول مصادره را مخدوش می‌کنند و یا گام‌هایی برای بی‌اثر کردن این‌گونه فعالیت‌ها؛
ت. انجام هر اقدام مناسب دیگر در زمینه تحقیقات.

کشورها باید تدابیری را اتخاذ کنند که به موجب آن‌ها، مصادره عواید و یا امکانات پیش‌گفته (در این توصیه)، بدون نیاز به محکومیت کیفری (مصادره بدون محکومیت)^{۱۸} امکان‌پذیر باشد یا این که متهم ملزم شود منشأ قانونی اموال ادعایی مشمول مصادره را اثبات کند؛ البته تا جایی که چنین الزامی با اصول حقوقی داخلی آن‌ها مغایرت نداشته باشد.^{۱۹}

۲-۱-۲- تأمین مالی تروریسم و تأمین مالی برای اشاعه سلاح‌های کشتار جمعی

مطابق توصیه شماره ۵، کشورها باید علاوه بر جرم‌انگاری تأمین مالی تروریسم بر مبنای کنوانسیون تأمین مالی تروریسم، لازم است تأمین مالی سازمان‌های تروریستی و افراد تروریست را حتی در صورت عدم ارتباط آن‌ها با یک اقدام یا مجموعه اقدامات تروریستی خاص، جرم‌انگاری کنند. کشورها باید اطمینان دهند که در قوانین داخلی آن‌ها، این‌گونه جرائم به‌عنوان جرائم منشأ پول‌شویی معین شده‌اند.

توصیه شماره ۶ به تحریم‌های مالی هدفمند^{۲۰} در ارتباط با تروریسم و تأمین مالی تروریسم پرداخته است. مطابق این توصیه، در اجرای قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد در ارتباط با جلوگیری و سرکوب تأمین مالی تروریسم، کشورها باید رژیم تحریم‌های مالی هدفمند (مجله حقوقی بین‌المللی، ۱۳۹۰: ۱۶۱-۱۱۵) را به اجرا گذارند. این قطعنامه‌ها کشورها را ملزم می‌کنند برای اطمینان از این که هیچ‌گونه وجه یا دارایی دیگری، به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم، در اختیار شخص یا نهادی که:

الف. به موجب یا بر اساس اختیارات شورای امنیت سازمان ملل متحد و تحت فصل هفتم منشور ملل متحد از جمله طبق قطعنامه ۱۲۶۷ (سال ۱۹۹۹) و قطعنامه‌های متعاقب آن، یا بر اساس قطعنامه ۱۳۷۳ (سال ۲۰۰۱) شورای امنیت توسط آن کشور، معین شده‌اند، قرار نگیرد و یا اشخاص مزبور از آن وجوه یا دارایی‌ها بهره‌مند نشوند، بدون تأخیر وجوه و دارایی‌های آن‌ها را مسدود کنند.

¹⁸ -Non-Conviction Based Confiscation

¹⁹ -International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism, adopted by the General Assembly of the United Nations on 9 December 1999

²⁰ -Targeted Financial Sanctions.

جرایم مورد تأکید اف.ای.تی.اف و روش‌های ارتکاب این جرائم از طریق نظام بانکی.....۳۱۵

توصیه شماره ۷ نیز در همین راستا به تحریم‌های مالی هدفمند در ارتباط با اشاعه سلاح‌های کشتار جمعی^{۲۱} پرداخته است. بر این اساس در اجرای قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد در ارتباط با جلوگیری، سرکوب و توقف اشاعه سلاح‌های کشتار جمعی و تأمین مالی آن، کشورها باید تحریم‌های مالی هدفمند را به اجرا گذارند. قطعنامه‌های یادشده، کشورها را ملزم می‌کنند برای اطمینان از این که هیچ‌گونه وجه یا دارایی دیگری، به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم، در اختیار شخص یا نهادی قرار نگیرد که توسط یا به‌موجب اختیارات شورای امنیت سازمان ملل متحد تحت فصل هفتم منشور ملل متحد معین شده‌اند و یا اشخاص مزبور از آن وجوه یا دارایی‌ها بهره‌مند نشوند، بدون تأخیر، وجوه و دارایی‌های آن‌ها را مسدود کنند.

مطابق توصیه شماره ۸ کشورها باید قوانین و مقررات مربوط به نهادهایی که ممکن است برای تأمین مالی تروریسم مورد سوءاستفاده قرار گیرند را به لحاظ اطمینان از کفایت آن‌ها، مورد بازنگری قرار دهند. سازمان‌های غیرانتفاعی به‌طور اخص آسیب‌پذیر هستند و کشورها باید اطمینان حاصل کنند که امکان سوءاستفاده از این‌گونه سازمان‌ها به طرق زیر وجود ندارد:

الف. سوءاستفاده از آن‌ها توسط سازمان‌های تروریستی که در پوشش مؤسسات قانونی ظاهر می‌شوند؛

ب. بهره‌برداری از مؤسسات قانونی به‌عنوان مجاری تأمین مالی تروریسم، از جمله برای گریز از اقدامات ناظر بر مسدود کردن دارایی‌ها؛ و

پ. پنهان کردن و یا مبهم ساختن انحراف پنهانی وجوه تخصیص داده شده به مقاصد مشروع به سوی سازمان‌های تروریستی.

۳- روش‌های پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم

در این مبحث، روش‌های پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم مورد بررسی قرار می‌گیرد.

²¹ -Proliferation.

۳-۱- استفاده از حساب‌های وابستگان، حساب‌های دسته‌جمعی، حساب‌های

انتقالی واسط و حساب‌های غیرفعال

الزامات مربوط به تشخیص هویت، اغلب جنایتکاران را از افتتاح حساب تحت اسامی جعلی بر حذر می‌دارد. برای این منظور اغلب مواقع از حساب‌هایی که به نام منسوبین، وابستگان و آشنایان و سایرین «که از طرف جنایتکاران عمل می‌کنند» افتتاح شده است استفاده می‌شود. از سایر روش‌هایی که معمولاً برای مخفی نگه‌داشتن هویت مالک ذینفع یک دارایی استفاده می‌گردد می‌توان به استفاده از شرکت‌های مجازی که اغلب در یک حوزه قضایی دیگر تأسیس می‌گردد و نیز استفاده از نام وکیل جنایتکار «برای نگهداری حساب» اشاره نمود، این فنون معمولاً با چندین لایه از معاملات و بکارگیری انواع حساب‌ها ترکیب می‌گردد تا هرگونه تلاش برای پیدا کردن در حسابرسی دشوار گردد.» (عارفی مسکونی، ۱۳۸۴: ۴۵)

همچنین حساب‌های دسته‌جمعی عبارت از تکنیکی است که بیش‌تر توسط گروه‌های قومی از قاره آفریقا و آسیا مورد استفاده قرار می‌گیرد. مهاجرین به کشور انگلیس مبالغ اندکی را به یک حساب واحد واریز می‌کنند که بعداً مبلغ موجود در حساب مذکور به خارج از کشور ارسال می‌گردد. اغلب مواقع حساب خارجی از تعدادی حساب‌ها که ظاهراً با یکدیگر ارتباطی ندارند و در کشور مبدأ قرار دارند و جوهی را دریافت می‌کنند. اگرچه این روش یقیناً توسط مهاجران و برای مقاصد قانونی «ارسال پول به کشور خود» مورد استفاده قرار می‌گیرد، اما مشاهده شده است که گروه‌های تبهکار برای شستشوی ثروت‌های غیر مشروع خود از این روش استفاده می‌نمایند. (فیض زرین قلم؛ حاج نوروزی، ۱۳۸۴: ۳۵)

یکی دیگر از حساب‌هایی که مورد استفاده پول‌شویی قرار می‌گیرد، حساب‌های انتقالی واسط است که عبارت است از حساب‌های سپرده دیداری که توسط یک بانک یا شرکت خارجی نزد یک بانک محلی افتتاح می‌گردند. بانک یا شرکت خارجی کلیه سپرده‌ها و چک‌های مشتریان «معمولاً اشخاص و شرکت‌های واقع در خارج از کشور» را به آن حساب نزد بانک محلی، واریز می‌نماید و یا به صورت تبعی حساب‌های فرعی بر روی آن حساب برای مشتریان خود در نظر می‌گیرد. مشتریان خارجی به عنوان صاحبان فرعی این حساب‌ها از حق امضاء برخوردار هستند و می‌توانند برای انجام فعالیت‌های بانکی بین‌المللی خود از این حساب‌ها استفاده نمایند. حساب‌های انتقالی واسط از منظر دستورالعمل‌های مربوط به شناخت مشتریان و

جرایم مورد تأکید اف.ای.تی.اف و روش‌های ارتکاب این جرائم از طریق نظام بانکی.....۳۱۷

رهنمودهای مربوط به تهیه گزارش‌های فعالیت مشکوک آسیب‌پذیر هستند. بررسی‌ها نشان می‌دهد بسیاری از بانک‌هایی که اینگونه حساب‌ها را عرضه می‌کنند قادر به تعیین هویت و ارائه اطلاعات مشتریان استفاده‌کننده از این حساب نمی‌باشند که این امر تهدیدات بسیار جدی از جانب پول‌شویی را به سیستم وارد می‌نماید.

در این روش پولشویان جهت استفاده از حساب‌های غیرفعال، ابتدا سابقه‌ای ایجاد می‌نمایند تا بتوانند تخلیفات بیشتری را از این طریق مرتکب شوند. از حساب‌های راکد برای دریافت پول از اعضای هوادار در خارج از کشور نیز می‌توان استفاده نمود.

۳-۲- حواله‌های بانکی و ترتیبات وثیقه وام

حواله‌های بانکی، حواله نقدی و چک‌های صندوق که معمولاً در قبال پرداخت وجه نقد خریداری می‌شوند اغلب به‌عنوان ابزارهای متداول مورد استفاده پولشویان قرار می‌گیرند. (رحیمی مقدم، ۱۳۸۷: ۹)

دلیل استفاده از این ابزارها این است که معمولاً ابزارهای مذکور در وجه یک بانک معتبر و یا موسسه مالی معتبر کشیده می‌شوند و از این لحاظ امکان ردیابی منشأ پول از میان می‌رود.

«ترتیبات وثیقه وام اغلب در مرحله ادغام مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این روش، شوینده پول معمولاً عواید غیرقانونی را به کشور دیگری منتقل می‌نماید و سپس عواید حاصله را به‌عنوان وثیقه یا تضمین وام بانکی مورد استفاده قرار می‌دهد و وام دریافتی را به کشور منشأ یا کشور ثالث منتقل می‌کند. این روش علاوه بر اینکه به پول غیرقانونی سیما و ظاهر یک وام اصیل بانکی را می‌بخشد همچنین امکان بهره‌برداری از مزایای مالیاتی را نیز فراهم می‌آورد.» (تجلی، ۱۳۹۱: ۴۶)

۳-۳- استفاده از ابزارهای بانکی

به‌طور کلی سیستم بانکی به دلیل ماهیت فعالیت و به‌طور ساده سروکار داشتن مستقیم با وجوه نقد بستر بسیار مناسبی برای پول‌شویی و مخفی نمودن سرمنشأ اصلی پول‌های به‌اصطلاح کثیف محسوب می‌شود. اهمیت این مسئله زمانی روشن می‌شود که سیستم بانکی تحت نظارت سازمان نظارتی مشخص و متخصصی نباشد که در این صورت ردیابی و شناسایی منابع وجوه شستشو شده چندان کار آسانی نخواهد بود. از این رو نقش سازمان‌های نظارتی بانکی و بانک‌های مرکزی در این زمینه بسیار حائز

۳۱۸. تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دوازدهم، شماره چهل و ششم، زمستان ۱۳۹۸

اهمیت است. (ساک، ۱۳۹۳: ۱۶۹) برای انجام عملیات پول‌شویی حتی احتیاج به در اختیار گرفتن کل سیستم بانکی نیست، بلکه استفاده از ابزارهای بانکی نیز می‌تواند وسیله‌ای برای این کار قرار گیرد. برخی از نمونه‌های استفاده از ابزارهای بانکی بین‌المللی به شرح ذیل است:

۳-۴- گشایش اعتبارات اسنادی

گشایش اعتبار یکی از ابزارهای بانکی است که برای پول‌شویی به کار گرفته می‌شود. نحوه استفاده از این ابزار در جریان پول‌شویی بدین ترتیب است که معمولاً اطلاعات موجود در اسناد به‌طور کلی ارائه می‌شود و حتی ممکن است پروفرومای کالا نیز ارائه نشود. موارد خلأهای قانونی که در جریان صدور اعتبارات اسنادی مورد سوءاستفاده قرار می‌گیرد می‌تواند شامل آیتم‌های زیر باشد:

- انتقال منابع نامشروع از طریق در نظرگرفتن حق کمیسیون بالا برای واسطه خارجی.
- ارائه اسناد صوری برای حمل کالا و ردوبدل نمودن پول‌های کثیف بدون آنکه در واقع کالایی مبادله شود در این مورد در واقع با تبانی فروشنده و خریدار و ردوبدل نمودن اسناد صوری بدون مبادله کالا مبالغ هنگفتی از طریق سیستم بانکی تطهیر می‌گردد.
- گشایش اعتبار اسنادی با شرط پیش‌پرداخت صددرصد و بدون دریافت ضمانت‌نامه، در چنین شرایطی ذینفع اعتبار می‌تواند کل مبلغ اعتبار را بدون حمل کالا دریافت کند.
- ذینفع اعتبار به عمد مغایرت‌های زیادی روی اسناد ارائه شده می‌گیرد و اسناد را رد می‌کند به این ترتیب فرصت چانه‌زنی برای قبول اسناد با تخفیف زیاد پیش می‌آید و طرفین می‌توانند از اختلاف مبلغ مشترکاً استفاده کرده و آن را پول تمیز جلوه دهند.
- تحویل کالا در محل فروشنده، یکی دیگر از راه‌هایی است که در گشایش اعتبارات اسنادی برای پول‌شویی استفاده می‌شود. ترتیب کار بدین صورت است که به ذینفع اجازه ادعای هزینه محل بالاتر از مبلغ اعتبار داده می‌شود در این شرایط امکان نگهداری اضافه مبلغ به‌عنوان پول قانونی در خارج از کشور فراهم می‌شود. (ساک، ۱۳۹۳: ۱۶۹)

جرائم مورد تأکید اف.ای.تی.اف و روش‌های ارتکاب این جرائم از طریق نظام بانکی.....۳۱۹

۳-۵- ضمانت‌نامه‌های بانکی

بدین صورت که پولشویان با برگزاری مناقصه عمومی یکی از وابستگان تشکیلات را برنده اعلام می‌کند. این برنده ضمانت‌نامه‌ای به مبلغ بالا ارائه می‌دهد. از سوی دیگر طرف مناقصه دهنده عمداً کار را ناتمام گذارده و به ذینفع ضمانت‌نامه اجازه دریافت مبلغ ضمانت‌نامه را که بسیار بالاتر از مبلغ کار است می‌دهد. در نتیجه پول کثیف از طریق ضمانت‌نامه به‌طور قانونی در سیستم بانکی انتقال می‌یابد. (ساک، ۱۳۹۳: ۱۷۰)

۳-۶- ضمانت‌نامه پیش‌پرداخت

«در این مورد با در نظر گرفتن شرط پیش‌پرداخت، اعتباری گشایش می‌شود و پس از انتقال مبلغ پیش‌پرداخت و صدور ضمانت‌نامه و با تبانی طرفین و احتمالاً چشم‌پوشی سیستم بانکی به دلیل دریافت رشوه پیگیرهای لازم برای ورود کالا و اعتبار ضمانت‌نامه صادره صورت نمی‌گیرد.» (ساک، ۱۳۹۳: ۱۷۱)

- فعالیت‌های بانکی دیگر که می‌تواند مشکوک به پول‌شویی باشد به قرار زیر است:
- سفارشات حمل یا خرید کالاهایی که با کسب‌وکار معمول مشتری و یا گردش حجم حساب وی هماهنگی نداشته باشد.
 - استفاده از اسنادی که صرفاً تحت کنترل صادرکننده آن است از قبیل برات و ...
 - زمانی که دریافت و پرداخت در داخل کشور صادرکننده صورت گیرد و مبلغ آن نیز بسیار بالاتر از آنچه در اسناد قید شده است باشد.
 - ارسال کالاهای صادراتی به‌صورت وصولی بدون ارائه اسناد و مشخصات کالا.
 - از دیگر ویژگی‌هایی که بانک‌ها را به گزینه‌ای مناسب برای مجرمین تبدیل می‌کند همان «اصل رازداری بانکی» است که این اصل اجازه نمی‌دهد هویت صاحبان حساب فاش شود و به این ترتیب است که مجرمین به‌راحتی مبادرت به اعمال تطهیر پول کنند.

۳-۷- افتتاح حساب با استفاده از اینترنت، بدون ارائه هویت مشتری

مقررات بین‌المللی و داخلی، بانک‌ها را موظف می‌کند هرگونه تراکنش مشکوک را گزارش دهند. از طرفی پولشویان هم به‌سادگی می‌توانند از چنین محدودیتی بگریزند. این فرصت برای پولشویان از طریق امکاناتی که بانکداری پیوسته در اختیارشان می‌گذارد، فراهم می‌شود. مثلاً پولشو از طریق باز کردن حساب‌های «پیوسته» نزد

۳۲۰. تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دوازدهم، شماره چهل و ششم، زمستان ۱۳۹۸

تعدادی از شرکت‌ها که حساب بانکی اینترنتی دارند و فاقد مقررات و نظارت کافی هستند، از سیستم‌های پرداخت الکترونیکی استفاده می‌کنند مهم‌ترین امتیازی که بانکداری اینترنتی برای پولشویان دارد، احراز هویت مشتری است؛ چون در بانکداری اینترنتی مشکل بتوان هویت مشتری را احراز و اطلاعات را ثبت و نگهداری کرد و تراکنش‌های مشکوک را گزارش داد.

در اولین گام تعامل بین مشتری جدید و مؤسسه مالی، همیشه یک ریسک بالقوه وجود دارد. سازوکارهای جاری ضد پولشویی در اغلب کشورها حداقل در آغاز روابط تجاری بر احراز هویت مشتری تأکید دارند. درباره بانکداری اینترنتی در صورتی که رویه‌های گشایش حساب و سایر تعاملات بانک بدون حضور فیزیکی مشتری و ارتباط چهره به چهره با او یا بدون ارتباط با حساب‌های سنتی موجود صورت پذیرد، مشکلات مؤسسات مالی افزایش می‌یابد. حتی اگر مؤسسات مالی تعهدات مربوط به احراز هویت را در زمان گشایش حساب مراعات کرده باشند، به لحاظ عدم تعامل چهره به چهره در تراکنش‌های جاری اینترنت، استفاده‌کننده از حساب ممکن است غیر از فردی باشد که حساب را باز کرده است. در واقع با حذف تعامل شخصی بین مشتری و مؤسسه، بسیار مشکل می‌توان فهمید که چه کسی به‌طور واقعی حساب را کنترل می‌کند و چه چیزی صحت عملکرد تجاری را تأیید می‌کند. مؤسسات مالی به‌صورت عادی تنها قادر به تعیین این نکته هستند که یک حساب خاص صرفاً در یک زمان خاص قابل دسترسی است. بانک تنها قادر است معین کند که دسترسی به وسیله نگهدارنده حساب صورتی صورت می‌گیرد و هیچ روشی برای تعیین محلی که مشتری تراکنش را انجام می‌دهد، وجود ندارد؛ به این معنا که شخص در نهایت قادر است تعدادی از حساب‌ها را هم‌زمان کنترل کند، بدون اینکه توجه مؤسسات مالی یا مؤسسه‌ای را که در آن حساب دارد، جلب کند. بنابراین، مؤسسات مالی راهی جهت مظلون شدن به تبادلات عادی ندارند و به‌طور کلی معیارهای خاصی برای ارائه گزارش نسبت به این‌گونه تراکنش‌های مشکوک در نظر نمی‌گیرند.

این ویژگی بانکداری اینترنتی و نیز گسترش استفاده از کارت‌های پیش‌پرداخت^{۲۲} مثل کارت‌های اعتباری، پولشویان را قادر ساخته تا پول الکترونیکی را به‌سادگی از یک کارت به کارت دیگر منتقل کنند. گاهی پولشویان از هکرها هویت‌های ساختگی را به

جرایم مورد تأکید اف.ای.تی.اف و روش‌های ارتکاب این جرائم از طریق نظام بانکی.....۳۲۱

قیمت نازلی می‌خرند تا بتوانند با استفاده از این هویت‌ها، حساب را در وب‌سایت بانک مربوط باز کنند یا این که خود اقدام به راه‌اندازی یک وب‌سایت کرده، با استفاده از آن به جزئیات اطلاعات کاربرانشان دسترسی پیدا کنند. سپس اطلاعات کارت‌های پیش‌پرداخت شده یا کارت هوشمند را به بهانه خدماتی که ظاهراً قرار است به آن‌ها ارائه شود، مطالبه می‌کنند تا پول‌های کثیف را در این حساب‌ها سپرده‌گذاری کنند. در واقع پولشویان در این روش با فریفتن کاربرانشان و با به دست آوردن اطلاعات کارت‌های هوشمند آنان به سادگی پولی کثیف را به این حساب‌ها منتقل می‌کنند و عملیات پول‌شویی را انجام می‌دهند.

۳-۸- استفاده از فناوری رمزنگاری^{۲۳} و امضای دیجیتال

«از مهم‌ترین فناوری‌های که در پول و بانکداری الکترونیکی برای اجرای صحیح امور و بالا بردن ضریب اطمینان کارکردها به کار می‌رود، فناوری رمزنگاری و امضای دیجیتال است.

به‌طور خلاصه، کارکرد فناوری رمزنگاری این است که محتوا را به شکلی نامفهوم و غیرقابل درک تبدیل می‌کند و برای این که به حالت اولیه برگردد، لازم است فرایند رمزگشایی^{۲۴} اجرا شود که بدیهی است فقط سازنده و واگذارنده این فناوری و ارسال‌کننده و دریافت‌کننده محتوا توانایی انجام آن را دارند.

با توجه به این توضیحات مشخص می‌شود که اگر پول الکترونیکی رمزنگاری شود، دیگر محتوای آن نامفهوم خواهد شد و تنها دریافت‌کننده آن که مشخص نیست در کدام نقطه از جهان قرار داد، می‌تواند با اجرای کامل برنامه رمزگشایی مربوط از آن آگاهی یابد. به این ترتیب چنان سطحی از محرمانه ماندن^{۲۵} و ناشناس ماندن برای این مبادلات فراهم می‌شود که هرکس می‌تواند از هر جای دنیا مبلغ موردنظر خود را به نقطه دیگر ارسال کند، بی‌آنکه کسی از محتوای آن آگاهی یابد.» (جلالی فراهانی، ۱۳۸۴: ۱۱۸)

۳-۹- استفاده از عاملین پول‌شویی

گاهی اوقات پولشویان جهت انجام فرایند پول‌شویی از افرادی که همان «عاملین پول‌شویی»^{۲۶} هستند، استفاده می‌کنند؛ اشخاص حقیقی یا حقوقی که در ظاهر وجهه

²³ -decryption

²⁴ -encryption

²⁵ -confidentialit

²⁶ -army of smurf

۳۲۲. تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دوازدهم، شماره چهل و ششم، زمستان ۱۳۹۸

قانونی دارند و به پولشویان در پول‌شویی کمک می‌دهند. در حقیقت این عاملین، به‌نوعی فعالیت‌های مجرمانه را پوشش می‌دهند. لازم به ذکر است که پولشونه‌فقط در این روش، بلکه در استفاده از سایر روش‌های موجود نیز از کمک این دسته از افراد منتفع می‌گردد تا با کمک آنان فرایند پول‌شویی را اجرا کند.

۳-۱۰-۳- قمار اینترنتی^{۲۷}

در میان فعالیت‌های انجام‌شده برای شستن پول از سوی مؤسسات غیرمالی، موارد به‌کارگیری قمارخانه برای انجام دادن جرائم پول‌شویی به‌وفور یافت می‌شود. امروزه قمارخانه‌های سنتی برای جلوگیری از جرائم پول‌شویی قانونمند شده‌اند و بسیاری از کشورها نیز وادار شده‌اند تا همین شیوه (قانونمند ساختن قمارخانه‌ها) را در پیش گیرند. با نظامند شدن قمارخانه‌های سنتی، قمارخانه‌های اینترنتی محل خوبی برای پولشوها شده است. در حال حاضر صدها وب‌سایت قمارخانه در منطقه کارائیب تأسیس شده که بهشت مالیاتی تلقی می‌شود. بسیاری از این وب‌سایت‌ها توسط دولت قانونمند نشده‌اند و برخی از آن‌ها هویت مشتری را نیز درخواست نمی‌کنند. تمام این ظرفیت‌های بالقوه، فرصت‌های پول‌شویی را برای مجرمان فراهم می‌کنند.

فرایند قمار یا شرط‌بندی اینترنتی این چنین است که مجرمان ابتدا یک حساب بر روی وب‌سایت اینترنت باز می‌کنند، سپس پول کثیف را به همان میزانی که ژتون می‌گیرند به حساب اینترنتی وب‌سایت (قمارخانه مربوط) ارسال می‌دارند و آنگاه روی پول‌های پرداخت‌شده، شرط‌بندی می‌کنند.^{۲۸}

این روش با استفاده از کارت‌های اعتباری، چک، انتقالات سیمی^{۲۹} (نقل و انتقال پول در شبکه) و به‌ویژه پول الکترونیکی - که گمنام‌تر از سایر ابزارها است به سهولت قابل انجام بوده، مبارزه با این قبیل شیوه‌های پول‌شویی را بسیار دشوار ساخته است.

²⁷ - internet gambling

²⁸ - ممکن است دو طرف بازی، با هم همدست باشند به. عنوان مثال یک طرف ۱۰۰/۰۰۰ دلار ژتون بگیرد، طرف دیگر هم ۱۰۰۰ دلار.

سپس روی همین پول‌ها بازی کنند تا اینکه یک طرف صد هزار دلار را ببرد و (البته با همدستی هم) و در مجموع به صد و یک هزار دلار برسد. حال اگر از او بپرسند که این پول‌ها را از کجا آورده‌ای به‌راحتی می‌تواند بگوید که در قمار برده و سرانجام بازپرداخت پول خود را توسط چک‌های کشیده شده از حساب‌های اینترنتی کازینو دریافت می‌کنند. گاهی مجرم ناممکن است ژتون‌های برندگان را به نام شخص ثالثی دریافت کنند و به این ترتیب به فعالیت‌های مجرمانه خود پوشش دهند و مقدار زیادی پول کثیف را به‌راحتی بشویند.

²⁹ - wire Transfers

جرایم مورد تأکید اف.ای.تی.اف و روش‌های ارتکاب این جرائم از طریق نظام بانکی.....۳۲۳

۳-۱۱- کارت‌های از پیش پرداخت شده^{۳۰}

این کارت‌ها به‌عنوان یکی از ابزارهای پرداخت الکترونیکی، می‌توانند به شکل کارت‌های اعتباری باشند که جهت خرید خدمات اینترنتی به کار می‌روند.^{۳۱} تصور کنید فردی توانسته از طریق ارتکاب جرم، مقادیری پول تحصیل کند و سپس اقدام به خرید مقدار زیادی کارت تلفن یا کارت اینترنت می‌کند. آنگاه کارت‌های خریداری شده را به قیمت خرید یا قیمتی پایین‌تر از خرید در بازار می‌فروشد و درآمد حاصل را به حساب خود می‌ریزد و بدین ترتیب پول‌های کثیف شسته می‌شود؛ یا فردی که پول کثیف را در دست دارد، حجمی از خدمات اینترنت را از یک ارائه‌کننده خدمات می‌خرد و سپس با چاپ کارت‌های اینترنتی، آن‌ها را به مغازه‌دارها و یا دکه‌های روزنامه‌فروشی با قیمت پایین‌تری می‌فروشد و پول آن را به حساب خود واریز می‌کند. در این صورت اگر کسی او را درباره منشأ پول‌ها مورد سؤال قرار دهد، خواهد گفت پول‌ها را از طریق خرید و فروش به دست آورده، در حالی که چنین نبوده و او از این طریق، فرایند پول‌شویی را تسهیل کرده و امکان شناسایی و دستگیری خود را دشوار ساخته است.

۳-۱۲- حراج‌های پیوسته^{۳۲}

شرکت‌هایی که حراج الکترونیکی دارند و وبسایت‌ها را با کارکرد حراج الکترونیکی راه‌اندازی می‌کنند، دارای حساب بانکی هستند. فروشنده کالای خود را از طریق این وبسایت معرفی می‌کند و خریدار پس از پسند کالا، پول آن را به حساب شرکت می‌ریزد. سپس فروشنده کالا را برای خریدار ارسال می‌کند و در صورتی که خریدار تأیید کند کالای دریافتی همان است که سفارش داده، شرکت پول را به حساب فروشنده واریز خواهد کرد. (Filipkowski, 2008: 28) حال ممکن است عواملان پول‌شویی از این امکان جهت پول‌شویی استفاده می‌کنند؛ بدین ترتیب که مشخصات یک کالای گران‌قیمت را ظاهراً جهت فروش بر روی وبسایت نمایش می‌دهند و فرد دیگری به‌عنوان خریدار صوری اقدام به خرید آن کرده، وصول کالا را به شرکت اعلام

³⁰ - prepaid cards

³¹ - کارت‌های تلفن. کارت‌های شارژ تلفن همراه اول یا کارت‌های ایرانسل در کشورمان، از نمونه‌های بارز این قبیل کارت‌ها هستند.

³² - On-Line Auction

۳۲۴. تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دوازدهم، شماره چهل و ششم، زمستان ۱۳۹۸

می‌کند. بدین ترتیب، پول کثیف توسط یکی از عاملان پول‌شویی به عامل دیگر منتقل می‌شود.

نتیجه‌گیری

نتایج تحقیق نشان داد که پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم مهم‌ترین جرائمی است که در اف.ای.تی.اف.بان‌ها پرداخته شده است. زمینه شکل‌گیری اف.ای.تی.اف. در ابتدا مقابله با پول‌شویی بود که در نهایت در نتیجه حادث تروریستی ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ و قطعنامه ۱۳۷۳ شورای امنیت جرم تأمین مالی منابع تروریسم نیز به آن اضافه شد. علاوه بر این بر اساس نتایج تحقیق، شبکه بانک مهم‌ترین ابزار و وسیله پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم است. بی‌شک متداول‌ترین روش پول‌شویی استفاده از نظام بانکی است. به واسطه امکان دسترسی آسان به بانک، سهولت نقل و انتقال وجوه از یک نقطه به نقطه دیگر، محفوظ بودن پول‌ها در مقابل سرقت و بلایای طبیعی، واریز و برداشت وجوه توسط افراد متعدد، پایداری بانک‌ها به ضوابط مربوط به حفظ اسرار مشتریان حتی در مقابل مقامات قانونی و به‌ویژه عدم تلاش بانک‌ها نسبت به احراز هویت مشتریان، سبب تشویق پولشویان به استفاده از این نظام در روند پول‌شویی شده است. علی‌رغم افزایش روش‌های پول‌شویی، در سال‌های اخیر، روش‌های جدید پول‌شویی توسط مأموران مبارزه با پول‌شویی، کمتر کشف گردیده است و بر این اساس پولشویان بیشتر سعی کردند از روش‌های سنتی و به‌ویژه نظام بانکی برای پول‌شویی استفاده کنند. علاوه بر این، بانک‌ها به‌طور طبیعی و حسب وظیفه، خدمات گوناگونی را ارائه می‌دهند و از آنجا که اغلب برای شناسایی پول تمیز و کثیف، معیار کاملاً مشخصی وجود ندارد، مجرمین نیز از خدماتی نظیر انتقال پول، گشایش اعتبار اسنادی، صدور ضمانت‌نامه و ... برای اجرای طرح‌های پاک‌سازی خود بهره می‌برند. از سویی دیگر، انجام معامله تحت شهرت و اعتبار نیک یک بانک خوش‌نام، سبب می‌گردد که معامله‌ی انجام‌شده، معتبر تلقی گردد و کمتر در معرض شناسایی و کشف قرار گیرد. هم‌چنین پس از ورود پول ناپاک به سیستم بانکی، انجام معامله با اشخاص و مؤسسات با حسن نیت با استفاده از این پول، آسان‌تر صورت می‌پذیرد. بانک‌ها با اقداماتی همانند تصفیه‌ی پول، معاوضه‌ی پول نامشروع از طریق افتتاح یک حساب بانکی تحت نامی کاذب، ارائه صندوق امانات، ارائه تسهیلات انتقال به‌گونه‌ای که بتوان پول نامشروع را به یک مقصد مناسب منتقل نموده، به‌ویژه ارائه‌ی تسهیلات انتقال الکترونیکی ارزی با سپردن وجوهی

جرایم مورد تأکید اف.ای.تی.اف و روش‌های ارتکاب این جرائم از طریق نظام بانکی.....۳۲۵

کمتر از آنچه گزارش آن‌ها الزامی است، در صحنه‌ی پول‌شویی نقش‌آفرینی می‌کنند. فعالیت‌های بانکی، بهترین زمینه را برای پول‌شویی فراهم می‌آورد. به‌ویژه در مواردی که بانک ماهیت حقوقی بین‌المللی داشته باشد، به سبب دشواری نظارت و سرپرستی، استعداد بیشتری برای ارائه خدمات به پولشویان پیدا می‌کند. در مجموع می‌توان گفت، در صورتی که یک نهاد بانکی یا برخی مقامات اصلی آن به فعالیت پول‌شویی کمک کنند، این فعالیت با سهولت بسیار زیادی انجام خواهد شد.

خط مشی جرائم سازمان‌یافته اغلب، اما نه همیشه، این است که درآمدهای غیرقانونی خود را از طریق بخش مالی قانونی به طرز ماهرانه‌ای به کار گیرند تا در چنین روشی، درآمدهایشان را تحصیل شده از منبع قانونی نشان دهند.

سیستم‌های جدید بانکداری سبب شده‌اند که بسیاری از موسسه‌های مالی، خدمات خود را از طریق اینترنت در اختیار مشتریان قرار دهند که از آن جمله می‌توان به پرداخت‌های الکترونیکی مستقیم، صدور چک، خرید اوراق بیمه و بهادار و گشایش و بستن حساب‌ها، اشاره کرد.

۳۲۶. تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دوازدهم، شماره چهل و ششم، زمستان ۱۳۹۸

منابع

الف - فارسی

- تجلی، سید آیت اله (۱۳۹۱). مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم در بانک‌ها، چاپ اول، انتشارات آزاد کتاب.
- رحیمی مقدم، علیرضا (۱۳۸۷). «پول‌شویی در تجارت بین‌الملل»، نشریه بانک ملی ایران، شماره ۱۴۸.
- ساکی، محمدرضا (۱۳۹۳). حقوق کیفری اقتصادی، چاپ سوم، تهران، انتشارات جنگل جاودانه.
- عارفی مسکونی، محمد (۱۳۸۴). جرائم پول‌شویی، چاپ اول، تهران، انتشارات آریان.
- عباسی، اصغر (۱۳۸۶). معرفی گروه ضربت اقدام مالی علیه پول‌شویی، شماره ۵.
- فیض زرین قلم، بهروز و حاج نوروزی، مجید (۱۳۸۴). مقررات پیشگیری از پول‌شویی در مؤسسات مالی، تهران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
- میرزاوند، فضل‌الله (۱۳۸۲). پیشنهاد‌های گروه کار، اقدام مالی برای مبارزه با پول‌شویی، مجله: مجلس و راهبرد، شماره ۳۷.

ب- لاتین

- FATF Secretariat, Self-Assessment Questionnaire: FATF Special Recommendations on Terrorist Financing (Jan. 31, 2002). http://www.fatf-gafi.org/TerFinance_en.htm
- Filipkowski, Cyber Laundering: An Analysis of Typology and Techniques, University of Bialystok, 2008.
- http://www.fatf-gafi.org/Members_en.htm.